

# Projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego - źródła finansowania

Barbara Kozłowska, Łódź 5-6 lipca 2017 r.



## PLAN PREZENTACJI:

1. Omówienie programów i funduszy pomocowych w zakresie ochrony zabytków:
  - a) na poziomie krajowym,
  - b) na poziomie lokalnym.
1. Rewitalizacja a dziedzictwo kulturowe
2. Ustawa krajobrazowa
3. Przygotowanie dobrego wniosku (od wyboru programu do złożenia aplikacji).



## DOFINANSOWANIE NA ZABYTKI, CZYLI NA CO?

1. Konserwacja zabytków nieruchomych i ruchomych
2. Wszelkie remonty, roboty termomodernizacyjne, instalacyjne i inne
3. Wyposażenie
4. Badania, ekspertyzy, dokumentacje, w tym projekty, studia wykonalności, analizy
5. Działania edukacyjne i kulturalne
6. Promocja
7. Opieka (miejsca pamięci)
8. Kultywowanie tradycji (Mistrz tradycji, jednorazowe wydarzenia kulturalne i edukacyjne, rekonstrukcje i inscenizacje)



## FUNKCJA W OBIEKCIE ZABYTKOWYM A DOFINANSOWANIE

- Instytucja kultury- muzeum, dom kultury, teatr, biblioteka, galeria itp.
- Inny obiekt użyteczności publicznej- szpital, dom dziennego pobytu, ośrodek wychowawczy, bank, hotel...
- Budynek mieszkalny o różnym standardzie- kamienica, apartamentowiec, pojedynczy dom mieszkalny
- Obiekt sakralny
- Galeria handlowa
- Dworzec, węzeł przesiadkowy
- Obiekt lub kompleks rekreacyjny



## ŚRODKI POMOCOWE Z BUDŻETU PAŃSTWA:

1. Programy MKiDN
2. Wojewódzki Konserwator Zabytków
3. Fundusz Kościelny
4. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
5. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

<http://niematerialne.nid.pl/>

<http://krajobrazmojegomiasta.pl/materialy-do-pobrania>



### Programy MKiDN

- link: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017.php>
- Nabory przeważnie - jesień i wiosna (np.: 31 października, 30 listopada i później oraz 31 marca)
  - Programy z zakresu dziedzictwa kulturowego:
    - [Kolekcje muzealne](#)
    - [Wspieranie działań muzealnych](#)
    - [Kultura ludowa i tradycyjna](#)
    - [Ochrona zabytków](#)
    - [Ochrona zabytków archeologicznych](#)
    - [Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą](#)
    - [Miejsca Pamięci Narodowej za Granicą](#)
    - [Badanie polskich strat wojennych](#)
    - [Wspieranie samorządowych instytucji kultury – opiekunów miejsc pamięci](#)
    - [Wspieranie opieki nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami w kraju](#)
  - Inne:  
[Rozwój infrastruktury kultury](#); [Infrastruktura domów kultury](#); [Edukacja kulturalna](#)



### Programy MKiDN- dokumentacja konkursowa:

- [Regulamin](#)
- [Wytyczne](#)
- [Wniosek wzorcowy](#)
- [Wzór potwierdzenia złożenia wniosku](#)

Wniosek wypełniany w systemie elektronicznym EBOI:

- Dostęp do systemu;
- ograniczona liczba znaków;
- formuły wpisane w harmonogram i kosztorys;
- załączniki.



## PROGRAMY MKiDN-2017:

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2017/ochrona-zabytkow.php>

### Dziedzictwo kulturowe - Ochrona zabytków

Celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kwota na realizację priorytetu: 112 125 000 zł

W ramach programu przeprowadzono dwa nabory wniosków w terminach:

- do 31 października 2016 roku, dla zadań określonych w § 2 ust. 1 pkt. 1 i 2;
- do 31 marca 2017 roku dla wszystkich rodzajów zadań określonych w § 2 ust. 1.

Minimalna kwota dofinansowania: 25 000 zł

Wymagany wkład własny: 50% nakładów koniecznych na realizację zadania.





### PROGRAMY MKiDN-2017:

#### §2

#### 1. W ramach programu można było ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- 1) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
- 2) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania dla zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz uznanych za Pomnik Historii (dotyczy wpisów indywidualnych oraz obszarowych).



## PROGRAMY MKiDN-2017:

### §2

1. W ramach programu można było ubiegać się również o dofinansowanie następujących rodzajów zadań (nabór II do 31 marca 2017 r.):

- 3) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków);
- 4) prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków) dla zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz uznanych za Pomnik Historii.



### PROGRAMY MKiDN-2017:

#### Kultura ludowa i tradycyjna

Celem programu jest wspieranie zjawisk związanych z kulturami tradycyjnymi funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim (oraz narodowym), które występują zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich. Dofinansowywane będą przedsięwzięcia związane m.in. ze spuścizną kultur tradycyjnych. Przewidywana kwota na realizację priorytetu: 7 325 000 zł

W ramach programu przeprowadzono dwa nabory wniosków w terminach:

- do 30 listopada 2016 roku – nabór zakończony;
- do 31 marca 2017 roku – nabór nie był realizowany.
- Jeden wnioskodawca mógł złożyć maksymalnie dwa wnioski



### PROGRAMY MKiDN-2017:

#### Kultura ludowa i tradycyjna

Kto może składać wnioski:

- 1) samorządowe instytucje kultury – z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) podmioty prowadzące działalność gospodarczą;
- 4) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Nowe zadanie : Mistrz tradycji



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### PROGRAMY MKiDN-2017:

#### Kultura ludowa i tradycyjna

| rodzaj zadania                                                                                                                                                                                                                                                     | minimalna kwota wnioskowana | maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania | maksymalna kwota wnioskowana |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------|------------------------------|
| Dokumentacja, archiwizacja i jak najszersze udostępnianie unikalnych zjawisk z zakresu dziedzictwa kultur tradycyjnych                                                                                                                                             | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |
| Przygotowanie ekspertyz, opinii oraz programów ochrony dotyczących zjawisk kultur tradycyjnych, w tym prowadzenia ewaluacji, konsultacji społecznych związanych z realizacją postulatów Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |
| Publikacje związane z dokumentacją kultur tradycyjnych oraz współczesnych kontekstów ich funkcjonowania*                                                                                                                                                           | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |
| Animacja kulturowa i społeczna prowadzona w oparciu o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, wspomagająca lokalne społeczności w twórczych działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji                                                            | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |
| Działania edukacyjne, w tym: warsztaty, kursy, szkolenia dotyczące zagadnień szeroko pojętej kultury tradycyjnej                                                                                                                                                   | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |
| Działania popularyzujące unikalne i żywe elementy kultur tradycyjnych, w tym konkursy, przeglądy, festiwale, wystawy, seminaria i konferencje                                                                                                                      | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |
| Zadania o charakterze artystycznym i użytkowym, inspirowane tradycyjną twórczością, o charakterze interdyscyplinarnym i międzyśrodowiskowym                                                                                                                        | 20 000,00 zł                | 80%                                            | 250 000,00 zł                |



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### PROGRAMY MKiDN-2017:

### Kultura ludowa i tradycyjna

#### 1.1.2 ZADANIE PN. „MISTRZ TRADYCJI”

**Uwaga! W przypadku zadania pn. „Mistrz tradycji” każdy wniosek musi dotyczyć jednego mistrza. Szkolenie musi być realizowane przez okres 12 miesięcy.**

| rodzaj zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | minimalna kwota wnioskowana | maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania | maksymalna kwota wnioskowana |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------|------------------------------|
| Prowadzenie nauki – szkolenia przez konkretnego „mistrza”(przekaz bezpośredni wiedzy i umiejętności osobom szczególnie zainteresowanym praktyczną kontynuacją danej profesji) w zakresie różnych dziedzin niematerialnego dziedzictwa kulturowego: literatura, muzyka, śpiew, taniec, sztuka, rękodzieło, rzemiosło ludowe, rzemiosło artystyczne, praktyka obrzędowa, tradycyjna uprawa i hodowla w tym potrawy obrzędowe oraz inne przejawy kultury spełniające kryteria niematerialnego dziedzictwa. | 12 000,00 zł                | 100%*                                          | 20 000,00 zł                 |

**\* Uwaga! Wnioskodawcy ubiegający się o dofinansowanie, którego wartość procentowa w całościowym budżecie zadania przekracza limit 80% przedstawiają we wniosku w punkcie VII.5. informację następującej treści: „Dofinansowanie może wynosić do 100% budżetu przedstawionego we wniosku – zgodnie §13 ust. 4. regulaminu programu.”**



### INNE PROGRAMY MKiDN-2017:

#### Infrastruktura kultury (32 200 000 zł – maks. 1 wniosek)

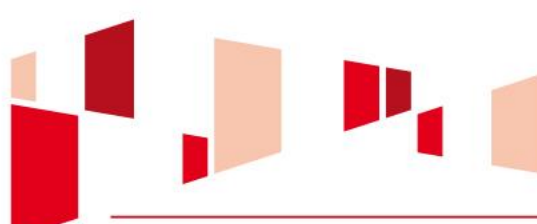
Celem programu jest zatem stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze.

#### Infrastruktura domów kultury (9 200 000 zł – maks. 1 wniosek)

Celem programu jest zapewnienie optymalnych warunków dla działalności domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki w zakresie edukacji kulturalnej i animacji kultury poprzez modernizację i rozbudowę ich infrastruktury.

#### Kultura dostępna (5 750 000 zł – maks. 1 wniosek)

Celem programu jest wspieranie zadań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

| rodzaj zadania                                                                                                                                                                                                                                                                           | minimalna kwota wnioskowana | maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania | maksymalna kwota wnioskowana | zastrzeżenia                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------|------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadanie nr 1:</b> budowa, roboty budowlane, przebudowa, remont wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych i wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej                                                                                                                     | 300 000 zł                  | 80%                                            | 2 000 000 zł                 | Z programu wyłączone są zadania z zakresu szkolnictwa artystycznego |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2 000 000, 01 zł            | 50%                                            | 5 000 000 zł                 |                                                                     |
| <b>Zadanie nr 2:</b> zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej;                                                                                                                                                                                                             | 50 000 zł                   | 80%                                            | 2 000 000 zł                 | Z programu wyłączone są zadania z zakresu szkolnictwa artystycznego |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2 000 000, 01 zł            | 50%                                            | 5 000 000 zł                 |                                                                     |
| <b>Zadanie nr 3:</b> przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analiz oddziaływania na środowisko                                                                                           | 50 000 zł                   | 80%                                            | 2 000 000 zł                 | Z programu wyłączone są zadania z zakresu szkolnictwa artystycznego |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2 000 000, 01 zł            | 50%                                            | 5 000 000 zł                 |                                                                     |
| <b>Zadanie nr 4:</b> zadania w ramach projektów współfinansowanych ze środków europejskich dotyczące w szczególności: robót budowlanych prowadzonych w nie zabytkowej infrastrukturze, prac przy zabytkach nieruchomości oraz zakupu wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej | 300 000 zł                  | 80%                                            | 2 000 000 zł                 | Z programu wyłączone są zadania z zakresu szkolnictwa artystycznego |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                          | 2 000 000, 01 zł            | 50%                                            | 5 000 000 zł                 |                                                                     |





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

| rodzaj zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | minimalna kwota wnioskowana (na jeden rok) | maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania (na jeden rok) | maksymalna kwota wnioskowana (na jeden rok) | wymagania dodatkowe                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|------------------------------------------|
| <b>Zadanie nr 1:</b> Roboty budowlane, w tym rozbudowa, nadbudowa, przebudowa, remont, wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych, realizowane wyłącznie w już istniejących obiektach budowlanych oraz zakupu wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej                                                                      | 100 000 zł                                 | 80%                                                           | 500 000 zł                                  | patrz załącznik 1.2.                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 500 000, 01 zł                             | 50%                                                           | 1 000 000 zł                                |                                          |
| <b>Zadanie nr 2:</b> Zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej                                                                                                                                                                                                                                                              | 20 000 zł                                  | 80%                                                           | 500 000 zł                                  | patrz załącznik 1.2.                     |
| <b>Zadanie nr 3:</b> Przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko                                                                                                                                                  | 20 000 zł                                  | 80%                                                           | 500 000 zł                                  | patrz załącznik 1.2.                     |
| <b>Zadanie nr 4:</b> Zadania w ramach projektów współfinansowanych ze środków europejskich dotyczących w szczególności: robót budowlanych, zabezpieczeń oraz działań przy zabytkach nieruchomych i ruchomych; rozbudowy, przebudowy i remontów nie zabytkowych obiektów budowlanych; zakupu wyposażenia; cyfrowego udostępniania zasobów kultury | 100 000 zł                                 | 80%                                                           | 500 000 zł                                  | patrz załącznik 1.2. oraz załącznik 1.3. |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 500 000, 01 zł                             | 50%                                                           | 1 000 000 zł                                |                                          |



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### INNE PROGRAMY MKiDN-2017:

#### Kultura dostępna

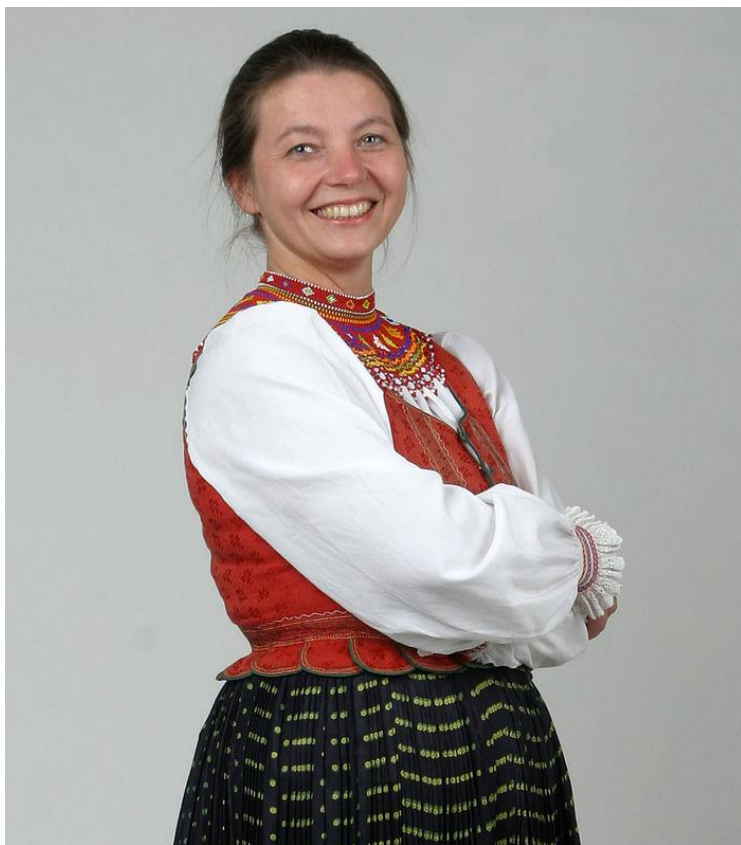
| rodzaj zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                            | minimalna kwota wnioskowana | maksymalny % poziom dotacji w budżecie zadania | maksymalna kwota wnioskowana | wymagania dodatkowe  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------|------------------------------|----------------------|
| <b><u>zadanie nr 1:</u></b> organizacja oferty kulturalnej i/lub oferty edukacji kulturalnej (stworzonej od podstaw lub będącej modyfikacją oferty dotychczasowej), dostępnej w miejscu, w którym wnioskodawca prowadzi działania i/lub w miejscach ważnych dla kultury narodowej;                        | 5 000 zł                    | 80%                                            | 50 000 zł                    | patrz załącznik 1.4. |
| <b><u>zadanie nr 2:</u></b> działania poza stałą siedzibą wnioskodawcy, uwzględniających mobilność oferty, w tym przeniesienie oferty kulturalnej i/lub oferty edukacji kulturalnej do miejsc i miejscowości pozbawionych bezpośredniego dostępu do narodowych zasobów dóbr kultury i instytucji kultury; | 5 000 zł                    | 80%                                            | 150 000 zł                   | patrz załącznik 1.4. |
| <b><u>zadanie nr 3:</u></b> organizacji wyjazdów tematycznych mających na celu skorzystanie z oferty kulturalnej i/lub oferty edukacji kulturalnej, w tym oferty instytucji kultury (takich jak teatry, muzea, kina, biblioteki, filharmonie, miejsca ważne dla kultury narodowej);                       | 5 000 zł                    | 80%                                            | 50 000 zł                    | patrz załącznik 1.4. |
| <b><u>zadanie nr 4:</u></b> kompleksowych zadań łączących wszystkie bądź wybrane spośród działań określonych w zadaniach nr 1-3.                                                                                                                                                                          | 5 000 zł                    | 80%                                            | 150 000 zł                   | patrz załącznik 1.4. |



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### NOWE PRIORYTETY:

- Mistrz tradycji;
- Opiekun miejsca pamięci.







## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017:

- Ochrona zabytków; Żagań, kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny – prace konserwatorskie i budowlane szczytów kościoła - II etap 500 tys. zł





### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017:

- Ochrona zabytków; Żagań, kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny – biblioteka poaugustiańska oraz empora chóru 350 tys. zł







### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017:

- Infrastruktura kultury; Cieszyński Dom Kultury – remont sali 144 tys. zł





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017:







### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017:

- Ochrona zabytków;



Pałac Larischów- Sala Egipska

Dąbrowa Górnicza - bazylika





### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017:

- Ochrona zabytków – twierdza Srebrna Góra







## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### WYNIKI KONKURSÓW - PROGRAMY MKiDN-2017 - Ochrona zabytków – Sokołowsko





MKiDN-2017 :

Wydarzenie Muzealne Roku- Sybilla

1. Kategoria – Wystawy etnograficzne

**Sybilla - Muzeum Miejskie w Żorach - Polskie poznawanie świata**

2. Kategoria – Edukacja

Wyróżnienie - Muzeum Powstań Śląskich w Świętochłowicach - Filmowa Encyklopedia Powstań Śląskich

3. Kategoria – Konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury

Wyróżnienie – Muzeum w Gliwicach - Rewitalizacja zabytkowego żydowskiego domu przedpogrzebowego, stworzenie nowego oddziału Muzeum w Gliwicach - Domu Pamięci Żydów Górnośląskich.

4. Kategoria – Projekty naukowo- badawcze

Wyróżnienie – Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu - Narracje górnicze z terenu Zabrze





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Sybilla - Muzeum Miejskie w Żorach





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Sybilla - Wyróżnienie – Muzeum w Gliwicach - Rewitalizacja zabytkowego żydowskiego domu przedpogrzebowego







### - Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków

Dotacje - terminy składania wniosków:

Wniosek o dotację – do 28 lutego br., wniosek o refundację – do 30 czerwca br.

Dotacje: do 50% lub do 100 % wartości prac planowanych lub przeprowadzonych w okresie ostatnich trzech lat;

### Województwo lubuskie 2016 r.:

35 obiektów otrzymało dofinansowanie, w tym refinansowanie na kwotę 417.415 zł.

### Województwo śląskie 2016 r.:

40 obiektów otrzymało dofinansowanie (na kwotę ponad 2 mln zł), a 11 obiektów refinansowanie na ok. 400 tys. zł.

- Konkurs polegający na promowaniu osiągnięć w zakresie opieki nad zabytkami i upowszechnianiu wiedzy o zabytkach województwa lubuskiego, zlecone organizacjom pozarządowym – w 2017 r. zostało przyznanych 5 dotacji na łączną kwotę 40 000 zł.



### - Urzędy Marszałkowskie:

Woj. lubuskie - Konkursy w roku 2017:

- Dotacje na prace remontowe i konserwatorskie - obiekty zabytkowe  
W 2017 r. - wybrano 33 projekty- dofinansowanie 50% – kwota ogólna 950 tys. zł
- Konkurs ofert na wsparcie w 2017 roku realizacji zadań publicznych Województwa Lubuskiego w obszarze turystyki regionalnej:
  - ✓ Rejsy z produktami regionalnymi
  - ✓ Droga św. Jakuba – odcinek wschowski
  - ✓ Pałace i Parki Środkowego Nadodrza – opracowanie zasobów dziedzictwa architektury rezydencjonalnej regionu.



### - Urzędy Marszałkowskie:

#### Woj. dolnośląskie:

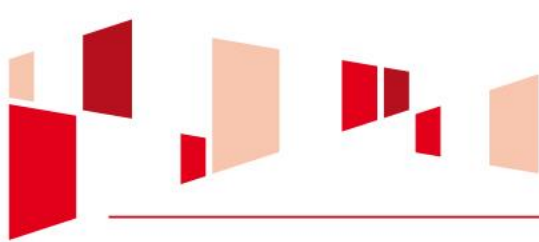
- Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach w roku 2017- termin naboru – 1.01.2017-31.01.2017

Kwota dotacji w sumie – 5 mln zł

Ubiegać się można było o dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania do wysokości 50 % nakładów koniecznych.

Maksymalna kwota wnioskowanej dotacji – do 200 000 złotych.

- Inne formy wspierania ochrony dziedzictwa kulturowego:  
otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego w 2017 r. (nabór do 24 lutego), stypendia, nagrody.



### - Urzędy Marszałkowskie:

#### Woj. śląskie :

- Piękna Wieś Województwa Śląskiego
- Nagrody przyznane są w czterech kategoriach:
- Najpiękniejsza wieś
- Najpiękniejsza zagroda wiejska
- Najlepsze przedsięwzięcie odnowy wsi
- Najlepsza strona internetowa sołectwa (od 2009 roku)
- Najlepsze przedsięwzięcie popularyzujące tradycje, obrzędy i zwyczaje ludowe (od 2013 roku).

W 2015 r. - w kategorii najlepsze przedsięwzięcie popularyzujące tradycje, obrzędy i zwyczaje nagrodę otrzymała „Izba Regionalna w Gogołowej” gm. Mszana, pow. wodzisławski





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego:

Konkursy w roku 2017:

Najlepsza Przestrzeń Publiczna

- Kategoria – Obiekt użyteczności publicznej - Wyróżnienie:

1. Muzeum Ognia w Żorach.

2. Tężnia w Radlinie.

- Kategoria – rewitalizacja – Wyróżnienia:

1. Kompleks Wieże KWK Polska. Rewitalizacja terenu zabytkowych wież wyciągowych szybów I i II dawnej Kopalni Polska w Świętochłowicach

2. Muzeum Dawnych Rzemiosł w Starym Młynie w Żarkach

3. Łaźnia łańcuskowa – rewitalizacja i adaptacja do nowych funkcji budynku łaźni łańcuskowej dawnej kopalni Królowa Luiza w Zabrze.

- Nagroda internautów:

Park Cegielnia, czyli żorski Central Park



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego:

Konkursy w roku 2017:

Otwarty konkurs na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane w 2017 przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego.

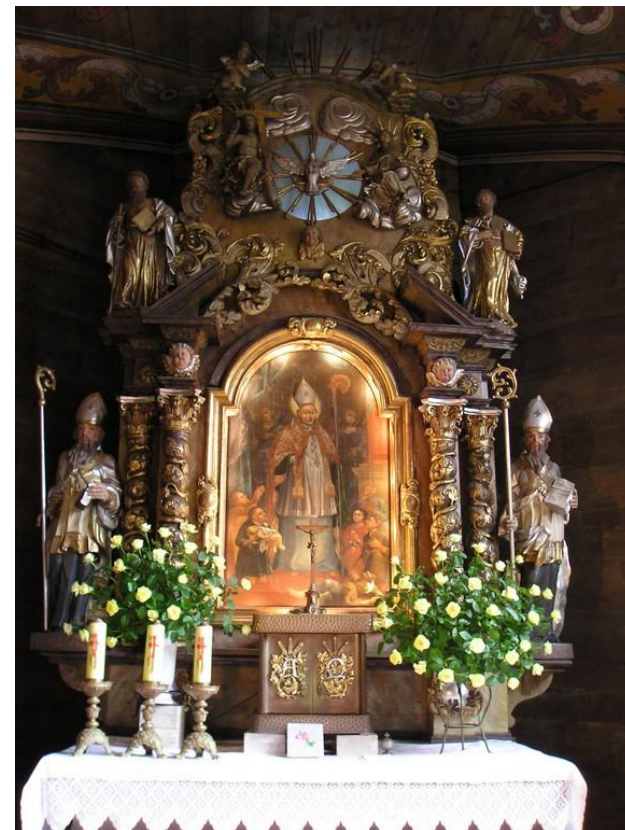
Termin składania ofert: od 15-2-2017 do 9-3-2017

Kwota: 500 tys. zł – do 50% nakładów koniecznych

2016 r. –Parafia Św. Bartłomieja Apostoła

w Bieruniu Starym – 30 tys. zł:

Remont drewnianej konstrukcji wraz z  
odstąpieniem i odtworzeniem kamiennej posadzki  
drewnianego kościoła św. Walentego w Bieruniu.







## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego:

Konkursy w roku 2017:

Otwarty konkurs ofert na zadania publiczne Województwa Śląskiego w dziedzinie kultury oraz ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego w 2017 r.

Termin składania ofert: od 8-2-2017 do 1-3-2017

Kwota: 500 tys. zł, maks. Kwota dotacji 10 tys. zł

- Edukacja do kultury
- Dostęp do kultury – mobilna kultura
- Wspieranie środowisk twórczych
- Wydarzenia kulturalne o szczególnym znaczeniu dla regionu
- Ochrona i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego regionu (materialnego i niematerialnego)

2017 - Towarzystwo Przyjaciół III Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Żorach- Wojewódzki Konkurs Poezji Zbigniewa Herberta- 3 tys. zł





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego:

Konkursy w roku 2017:

Otwarty konkurs ofert na zadania publiczne Województwa Śląskiego w dziedzinie upowszechniania dziedzictwa przemysłowego w 2017 r.

Termin składania ofert: od 1-2-2017 do 22-2-2017

Kwota 350 tys. do 75% kosztów kwalifikowanych

- Wsparcie wydarzeń organizowanych podczas VIII edycji festiwalu INDUSTRIADA – święto Szlaku Zabytków Techniki w obiektach Szlaku Zabytków Techniki. Aktualizacja oznakowania drogowego Szlaku Zabytków Techniki województwa śląskiego.

Rozstrzygnięcie w 2017 - Stowarzyszenie Zabytkowej Kopalni Ignacy, Rybnik-Niewiadom – „Rytm maszyny w kłębach pary” - 20 tys. zł

- Stypendia i nagrody
- Budżet partycypacyjny



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Urząd Marszałkowski Woj. Dolnośląskiego

- Realizacje w 2016:
- ZLO w Czarnym Borze
- Świdnica –Wspólnota Mieszkaniowa
- Parafie i kościoły
- Gminy
- Stowarzyszenia
- 152 wnioski na kwotę 5 mln zł





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Urząd Marszałkowski Woj. Mazowieckiego

Zasady udzielania dotacji na w roku 2017:

Konkurs ofert: "Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego"

- Termin naboru – 13.02.2017- 10.03.2017
- Kwota dotacji w sumie –100 tys. zł

Ubiegać się można było o dofinansowanie na :

- Propagowanie idei Sieci Dziedzictwa Kulinarnego Mazowsze;
- Upowszechnienie produktów tradycyjnych i regionalnych.
- Kwota wnioskowanej dotacji – do 80% wartości projektu
- Termin realizacji – do 15 grudnia 2017

Inne formy wspierania ochrony dziedzictwa kulturowego:

- otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego w 2017 r. (1 200 000 zł - nabór do 17 lutego),
- stypendia, nagrody.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Fundusz Kościelny:

- link: <https://mswia.gov.pl/pl/wyznania-i-mniejszosci/fundusz-koscielny>
- Instytucja Zarządzająca: MSWiA
- Nabory: na 2017 r. od 15 marca do dnia 28 kwietnia 2017
- Dokumentacja: wniosek inwestycyjny i załączniki, alokacja- 10 mln zł
- Zakres: **remonty zabytkowych obiektów sakralnych** - zgodnie z art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2013, poz. 1409, z późn. zm.), przez remont należy rozumieć wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, a nie stanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszcza się stosowanie wyrobów budowlanych innych, niż użyto w stanie pierwotnym.
- W uzasadnionych przypadkach, spowodowanych zdarzeniem losowym lub wynikających z ważnego interesu społecznego, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji może wyrazić zgodę na złożenie wniosku po terminie.





### Fundusz Kościelny:

Dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów sakralne i kościelne, i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej). W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki). Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się co do zasady prac dotyczących otoczenia obiektu (takich jak np.: chodniki, ogrodzenia, trawniki)



### Fundusz Kościelny:

Obiekty kościelne – są to inne obiekty należące do kościelnych osób prawnych, które, co do zasady, stanowią „budynki towarzyszące” obiektom sakralnym, przez które, na gruncie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2013, poz. 1169, z późn. zm.) rozumie się „położone w sąsiedztwie obiektów sakralnych: budynki stanowiące mieszkanie proboszcza lub rektora i kancelarię parafialną lub kancelarię rektora (plebanię), budynki stanowiące mieszkanie wikariuszy (wikariatkę), budynki stanowiące mieszkanie pracowników świeckich parafii lub rektoratu (organistówkę), budynki punktu katechetycznego i budynki domu zakonnego związanego z duszpasterstwem w tym obiekcie sakralnym albo świadczeniem w nim pomocy.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### DECYZJA z 28.10.2016 r. w sprawie przyznania dotacji z Funduszu Kościelnego na remonty zabytkowych obiektów sakralnych

| Lp.                                                                              | Nazwa kościelnej osoby prawnej                                             | Cel dotacji                                                                          | Miejsce realizacji zadania          | Kwota dotacji  |
|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|----------------|
| 1.                                                                               | Parafia Rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Świnoujściu                 | Remont elewacji kościoła parafialnego                                                | Pl. Kościelny 1, 72-600 Świnoujście | 10 000         |
| 2.                                                                               | Parafia Prawosławna p.w. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Barlinku | Prace ratujące zabytek przed dalszą degradacją i usunięcie zagrożenia                | ul. Górna 7, 74-320 Barlinek        | 15 000         |
| 3.                                                                               | Parafia Rzymskokatolicka p.w. Świętego Antoniego Padewskiego w Osiekach    | Ratunkowe prace remontowe przy ścianach i sklepieniu w obrębie prezbiterium Kościoła | ul. Bałtycka 15, 76-004 Sianów      | 25 000         |
| 4.                                                                               | Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Św. Brygidy z siedzibą w Gdańsku             | Remont krypty pod Kaplicą Pokutnic w Bazylice Św. Brygidy w Gdańsku                  | ul. Profesorska 17 80-856 Gdańsk    | 203 650        |
| słownie: <b>dwieście pięćdziesiąt trzy tysiące sześćset pięćdziesiąt złotych</b> |                                                                            |                                                                                      |                                     | <b>253 650</b> |



### Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

- link do podręcznika:

[http://www.pfron.org.pl/ftp/dokumenty/Publikacje\\_COI/przewodnik\\_osoby\\_niepełnosprawnej.pdf](http://www.pfron.org.pl/ftp/dokumenty/Publikacje_COI/przewodnik_osoby_niepełnosprawnej.pdf)

- link do strony:

<http://nowastrona.pfron.org.pl/>

- Likwidacja barier architektonicznych:
- dokumentacja: wniosek, załączniki
- dotacja do 50% wartości – podmiot, który nie jest przedsiębiorcą, do 30% - przedsiębiorca
- Właściciel obiektu wymagającego likwidacji barier, wymagane jest pozwolenie na budowę.
- Co jeszcze jest dotowane?: organizacja spotkań, imprez, ulgi w muzeach itp.





Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – przykłady:

[Link: https://www.pfron.org.pl/pl/wydarzenia/3767,Otwarcie-pracowni-w-Warsztacie-Terapii-Zajeciowej-w-Starym-Lubiejewie--powiat-os.html](https://www.pfron.org.pl/pl/wydarzenia/3767,Otwarcie-pracowni-w-Warsztacie-Terapii-Zajeciowej-w-Starym-Lubiejewie--powiat-os.html)

W WTZ działają pracownie: ceramiczna, gospodarstwa domowego, ogrodniczo - bukieciarska, artystyczno - plastyczna, multimedialno - poligraficzna, krawiecka, wikliniarska oraz techniczno - stolarska.

Fundusz przekazał także środki na przebudowę i rozbudowę budynku w Starym Lubiejewie, na potrzeby utworzenia WTZ, w wysokości 641.561,42 zł.



### Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020 – propozycje projektów na 2017 r.:

#### Priorytet 1:

- Stowarzyszenie Miłośników i Przyjaciół Kurozwęk / Organizacja X Festiwalu Chopinowskiego w Kurozwękach
- Stowarzyszenie Zabytkowej Kopalni Ignacy / Pokłady historii - 225 lat górnictwa na Ziemi Rybnickiej. Cykl działań kulturalnych i edukacyjnych. Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży
- Fundacja PROSVITA / Spotkania z kulturą ukraińską

#### Priorytet 2 (na 1 500 złożonych wniosków 336 otrzymało dofinansowanie):

- Stowarzyszenie Mieszkańców Bielan Aktywni w każdym wieku – Smaki łączą pokolenia
- Stowarzyszenie Kowali Polskich - Kształcenie kadry upowszechniającej polskie kowalstwo ludowe i artystyczne
- Stowarzyszenie Wandalowie - Wandalska Zagroda w Kotorowie\Uczniowski Klub Sportowy GROT-MICHAŁ Werbkowice/Aktywizacja społeczeństwa lokalnego poprzez pielęgnację dziedzictwo kulturowego i historycznego Gminy Werbkowice



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE







## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

- NFOŚiGW

- Dotacje w ramach budżetu partycypacyjnego/obywatelskiego

- Banki, fundusze prywatne i inne (np.: KGHM):

- Bank ING, NBP, PKO BP <http://konkursy-dla-ngo.blogspot.com/2013/02/zroda-dotacji-dla-organizacji.html>

- Fundacja Kronenberga Citi Handlowy:

•Link: <http://www.citibank.pl/poland/kronenberg/polish/6567.htm>

•Uprawnieni wnioskodawcy: szkoły, uczelnie, jst, organizacje pozarządowe, domy kultury, biblioteki- Na co?- broszury, działania edukacyjne, poszukiwania zbiorów, kwerendy, dokumentowanie dziedzictwa- Kiedy? – nabór ciągły.

- <http://kulczykfoundation.org.pl/>

- <http://konkursy-dla-ngo.blogspot.com/2016/06/dotacje-z-ambasad-aktualizacja-listy.html#more>

- <https://www.facebook.com/konkursyNGO>





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE



Wsie podlaskie – środki z Ambasady Danii





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE







## ŚRODKI POMOCOWE Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH:

1. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
2. RPO dla poszczególnych województw
3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
4. Program Operacyjny Rybactwo i Morze
5. INTERREG
6. MKiDN- środki europejskie (fundusze norweskie, POiIŚ i inne)



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020:

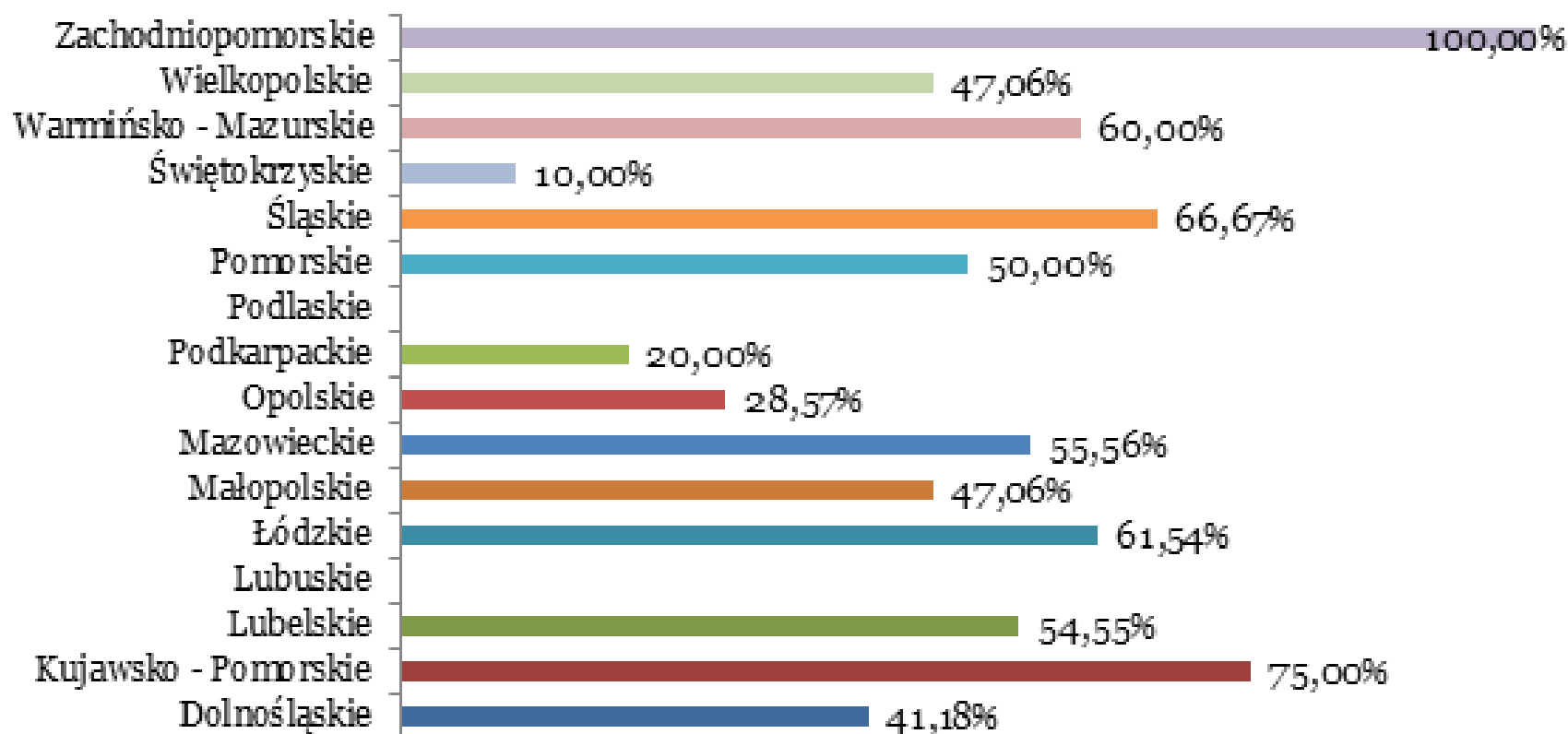
- link: <http://poiis.mkidn.gov.pl/>
- Nabory w 2017 r.: (ochrona dziedzictwa kulturowego i zasobów kultury), dla a)  
gorzej rozwiniętych województw – od 3.04.2017 – 4.05.2017– 500 mln zł  
b) dla woj. mazowieckiego –od 3.04.2017 – 4.05.2017 – 95 mln zł
- Co obejmuje: infrastruktura zabytkowa, niezabytkowa, sprzęt i wyposażenie;
- Dokumentacja do złożenia: Studium wykonalności i wnioski na CD i w wersji papierowej
- Min. wartość projektu- 2 mln zł, maks.- 5 mln € (dla obiektów wpisanych na listę UNESCO- 10 mln € kosztów całkowitych
- Kto może składać: instytucje kultury, jst, związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, szkoły artystyczne itd.
- Materiały ze szkolenia na stronie POiIS w zakładce- Wiadomości
- Dni Otwarte – możliwość zadawania pytań i wyjaśniania wątpliwości.





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

W marcu zakończyła się ocena wniosków złożonych w 2016 r. o dofinansowanie dla regionu słabiej rozwiniętego, czyli z wykluczeniem województwa mazowieckiego, które zostały złożone w ramach naboru dla osi priorytetowej VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.

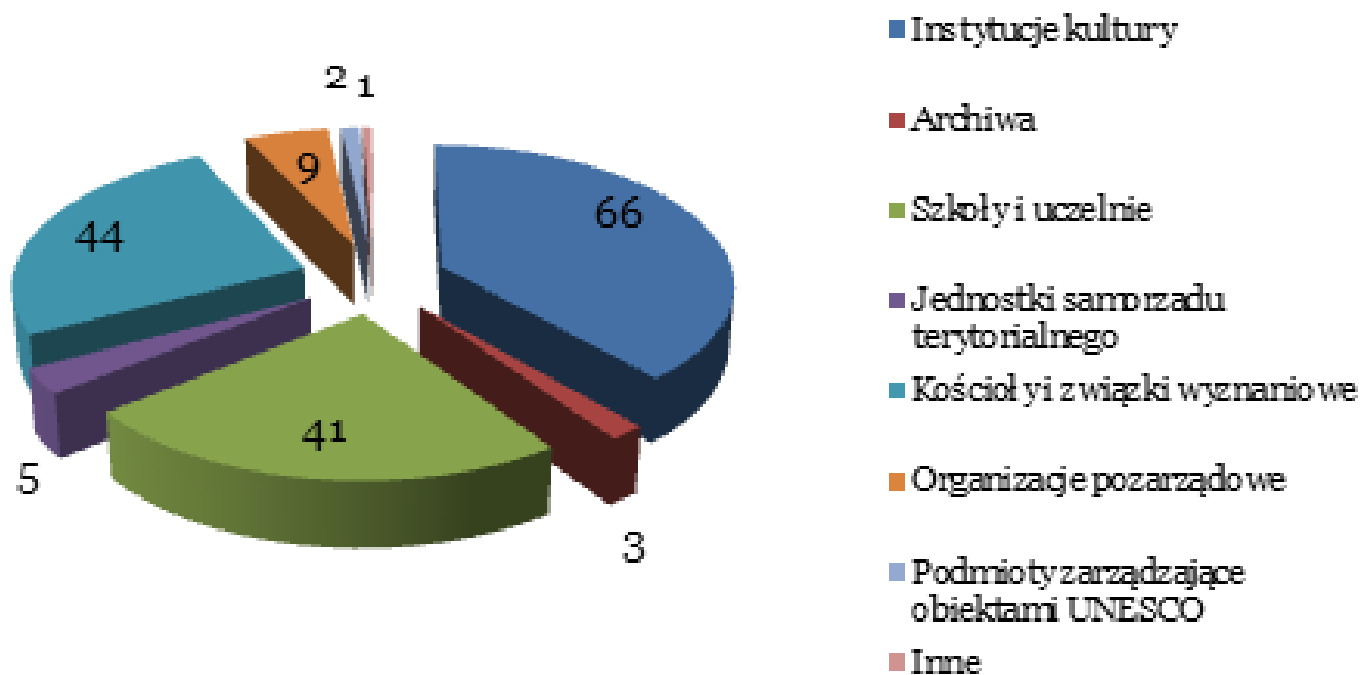




## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

Trzy nabory wniosków (2 nabory dla regionów słabiej rozwiniętych i 1 nabór dla Mazowsza), MKiDN zakontraktowało ok. 55% alokacji tj. 1 089,1 mln zł.

W ramach wszystkich naborów złożono 171 projektów na kwotę całkowitą 2 803,4 mln zł, w tym 2 034,3 mln zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Najwięcej wniosków zostało złożonych przez instytucje kultury i jednostki samorządu terytorialnego na rzecz instytucji kultury - 66, 44 wnioski zostały złożone przez kościoły, a 41 przez szkoły i uczelnie artystyczne.





### Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

Przykłady woj. lubuskie <http://rpo.lubuskie.pl/>

#### Nabory:

- Oś 4 Środowisko i kultura, Działanie 4.4 Zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego  
Poddziałanie 4.4.1 Zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego –projekty realizowane poza formułą ZIT oraz oddzielnie ZIT Zielona Góra i ZIT Gorzów Wlkp.)
- Kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach konkursu:  
15 000 000,00 zł
- I. Inwestycje w zakresie ochrony i zachowania zasobów kultury (w tym dziedzictwa kulturowego) na potrzeby rozwoju turystyki.
- II. Inwestycje w zakresie przebudowy instytucji kultury oraz dostosowania obiektów do prowadzenia działalności kulturalnej i turystycznej.
- Przewidywane ogłoszenie o naborze: 16 - 29 czerwca 2017 r.



### Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

Przykłady : woj. lubuskie <http://rpo.lubuskie.pl/>

- Jednostki samorządu terytorialnego (JST) i ich związki, stowarzyszenia i porozumienia.
  - Samorządowe instytucje kultury.
  - Organizacje pozarządowe, nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia i fundacje.
  - Dofinansowanie do 85%
- Oś 9 Infrastruktura społeczna Działanie 9.2 Rozwój obszarów zmarginalizowanych  
Poddziałanie 9.2.1 Rozwój obszarów zmarginalizowanych –  
projekty realizowane poza formułą ZIT – nie przewiduje się naborów w 2017 r.
- Nabór otwarty programów rewitalizacji/projektów programów rewitalizacji od 15 kwietnia 2016 r. i potrwa do odwołania – nie dłużej niż do końca 2022 roku





### Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

Przykłady : woj. dolnośląskie <http://rpo.dolnyslask.pl/>

- Oś Priorytetowa 4 Środowisko i zasoby – Działanie Dziedzictwo kulturowe.☹
- Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura Spójności Społecznej:
- Poddziałanie 6.1.4 - ZIT AW

6.1.A: Ogłoszenie o konkursie- 1.12.2017 – Rozpoczęcie naboru- 15.01.2018 6.1.B:

31.07.2017 – 31.08.2017, kwota w sumie ok. 10.700.000

6.1.A Budowa, remont, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, wyposażenie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług;

6.1.B Zmiana sposobu użytkowania, budowa, remont, przebudowa, rozbudowa, wyposażenie budynków infrastruktury:- domów pomocy społecznej;- placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku.



### Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

Przykłady : woj. dolnośląskie <http://rpo.dolnyslask.pl/>

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne jst;
- domy pomocy społecznej;
- podmioty prowadzące rodzinne domy pomocy;
- ośrodki wsparcia;
- placówki wsparcia dziennego;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyzn.;
- podmioty zajmujące się całodobową/ dzienną opieką osób starszych/ przewlekle chorych, niepełnosprawnych.

Terminy rozpoczęcia naborów: 31.08.2017, oraz 15.01.2017 , kwota: ok. 10.700.000 zł



## PROJEKTY W POPRZEDNICH LATACH:

1. Renowacja zabytkowego kościoła parafialnego p.w. Zwiastowania NMP w Witkowie.
2. Prace konserwatorskie w zabytkowym Teatrze Zdrojowym w Szczawnie-Zdroju.
3. Rewitalizacja zabytkowego kościoła poewangelickiego w Kromnowie, Gmina Stara Kamienica z przeznaczeniem na Artystyczną Galerię Izerską.
4. Kryształowy weekend - odbudowa śląskich tradycji szklarskich.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE







### Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

Przykłady : woj. mazowieckie <https://www.funduszedlamazowska.eu/>

### Nabory:

- Działanie 5.3 – Dziedzictwo kulturowe, brak naborów w tym roku
- Oś Priorytetowa 6 -Jakość życia
- Działanie 6.1 Infrastruktura ochrony zdrowia
- Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych



Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

Przykłady : woj. mazowieckie <https://www.funduszedlamazowska.eu/>

### PROJEKTY W OSTATNIM NABORZE:

1. Renowacja wieży ciśnień i kamienicy w Ciechanowie 6 330 tys. zł
2. Rozszerzenie oferty kulturalnej w Przasnyszu, obejmującej Miejską Bibliotekę Publiczną, Miejski Dom Kultury i Muzeum Historyczne 2 156 tys. zł
3. Muzeum Wycinanki Polskiej w Konstancinie- Jeziornie 2 570 tys. zł
4. Adaptacja budynku dworca w Teresinie- Dworzec TO.Kultura 3 134 tys. zł
5. Korytnica – nowe centrum kultury sakralnej Mazowska Wschodniego 3 301 tys. zł
6. Restauracja zabytkowego budynku Bet-Hamidrasz w Makowie Mazowieckim – 1 115 tys. zł



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Regionalne Programy Operacyjne (2014-2020)

1. Konkursy dotyczące efektywności energetycznej – odnawialne źródła energii w infrastrukturze publicznej i mieszkaniowej, modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych.
2. Środowisko i kultura – ochrona dziedzictwa kulturowego, turystyka, miejscowości uzdrowiskowe, trasy turystyczne, instytucje kultury.
3. Infrastruktura zdrowotna i usług społecznych, np.: tworzenie miejsc opieki w istniejących lub nowotworzonych ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową, remonty i przebudowa.
4. Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych obszarów, np. adaptacja zdegradowanych budynków na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione
5. Roboty budowlane w obiektach przemysłowych, powojennych, popegeerowskich, pokolejowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia.
6. Projekty miękkie: ekonomia społeczna, przeciwdziałanie bezrobociu itp





### Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

- link: <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020>
- Sześć priorytetów, jednym z działań 8.2.7. M07 są Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich:
  - Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego (II kwartał 2017).
  - Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne (II kwartał 2017).
  - Kształtowanie przestrzeni publicznej (III kwartał 2017).
- Program LEADER – wsparcie dla rozwoju lokalnego dla jst i organizacji pozarządowych- lokalne grupy działania- środki na rozwój ogólnodostępnej, niekomercyjnej infrastruktury m.in. turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej- maks. wartość dotacji do 2 mln zł.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020:

- link: <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/program-rybactwo-i-morze-2014-2020.html>
- Priorytet IV. Zatrudnienie i spójność terytorialna na obszarach rybackich (Lokalne grupy działania)
  - Propagowanie dobrostanu społecznego i dziedzictwa kulturowego na obszarach rybackich i obszarach akwakultury
  - 4.2.9 i 4.2.10 – „Tworzenie, rozwój, wyposażenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, przeznaczonej na użytek publiczny historycznie lub terytorialnie związanej z działalnością rybacką” oraz „Promowanie, zachowanie i upowszechnianie rybackiego dziedzictwa kulturowego”.
- Powyższy program dotyczy też terenów objętych żegluga śródlądową. Można w ramach programu tworzyć skanseny, izby pamięci, muzea związane z lokalnymi tradycjami rybackimi.



### INTERREG Europa Środkowa:

- link: <https://europasrodkowa.gov.pl/interregce>
- Priorytet 4 – Poprawa konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów-  
Wykorzystanie zasobów kulturowych dla uatrakcyjnienia miast i regionów
- Grupy docelowe: krajowi, regionalni lokalni decydenci oraz instytucje działające w dziedzinach rozwoju miejskiego i regionalnego, transportu, mieszkalnictwa, kultury, turystyki, jak: władze lokalne i regionalne, instytucje planistyczne i badań stosowanych, agencje rozwoju, regionalne agencje innowacyjności, grupy interesu, operatorzy transportu publicznego, spółdzielnie mieszkaniowe i korporacje mieszkaniowe, grupy inicjatyw kulturalnych, instytucje działające w sektorze ochrony zdrowia, organizacje ponadnarodowe działające w obszarze kultury, jak i wszystkie grupy obywateli, których dotyczą obszary interwencji tego priorytetu.



### INTERREG Europa Środkowa:

- link: <https://europasrodkowa.gov.pl/interregce>
- Dofinansowanie do 85% wartości projektu
- Koszt projektu 1-5 mln €
- Nabory jednoetapowe, w I połowie roku, dokumenty tłumaczone na język polski

### INTERREG Polska Słowacja 2014-2020

- link: <https://pl.plsk.eu/>
- Nabory do I Osi priorytetowej: „Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza” Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza
- II nabór: 23, 89 mln EUR, wrzesień 2017- październik 2017
- Promocja kultury lokalnej i dziedzictwa kulturowego





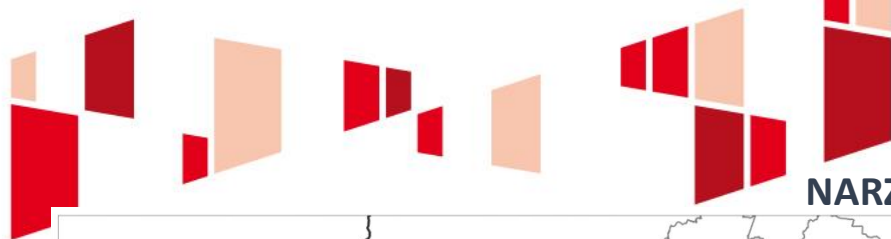
## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Czechy - Polska 2014-2020:

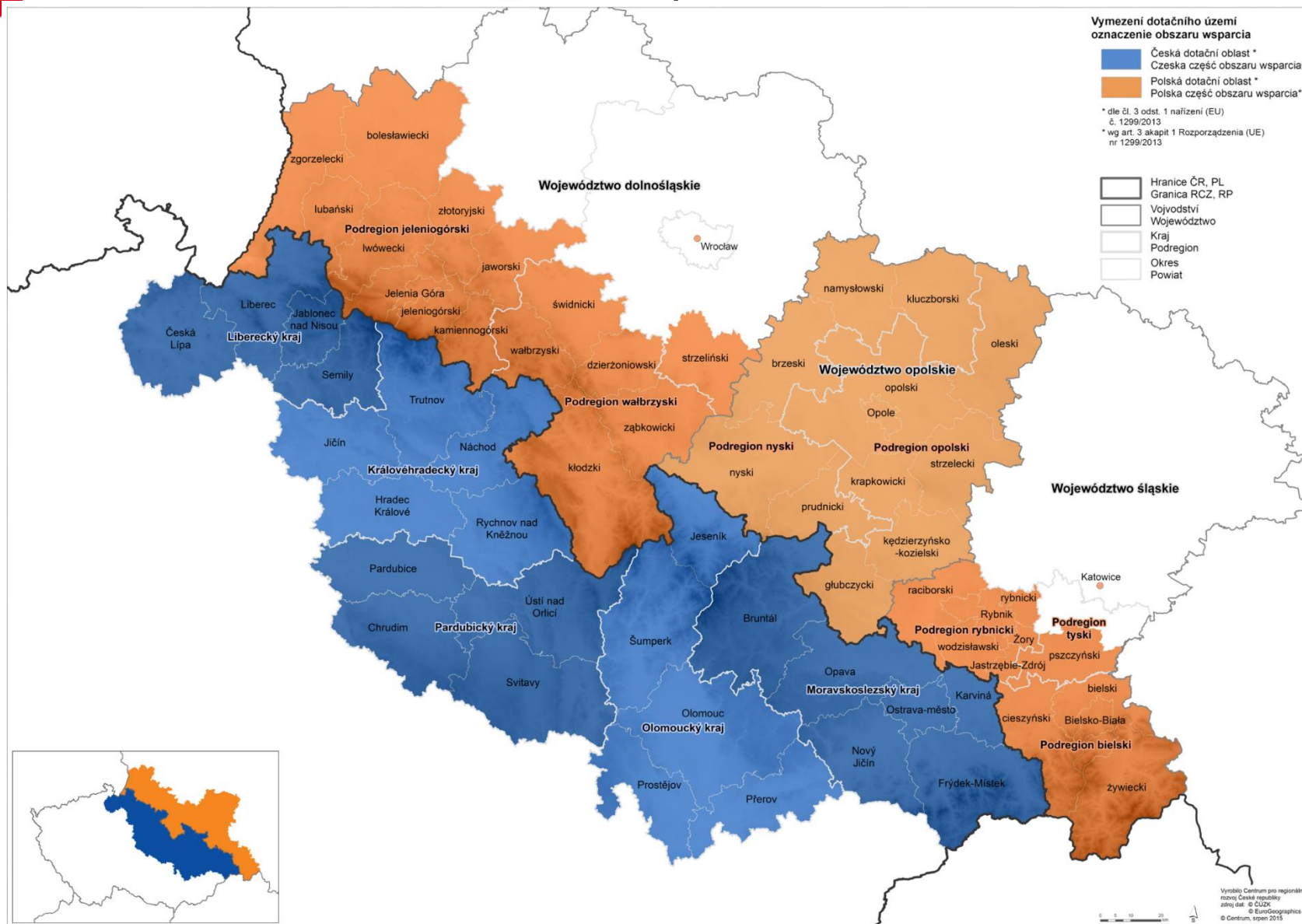
<https://www.ewt.gov.pl/strony/o-programach/przeczytaj-o-programach/programy-europejskiej-wspolpracy-terytorialnej/czechy-polska/> [www.cz-pl.eu](http://www.cz-pl.eu)

Oś Priorytetowa 2 - Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia:

1. Zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych, ukierunkowane na ich wykorzystanie dla zrównoważonego rozwoju wspólnego pogranicza
2. Wspieranie wykorzystania niematerialnego dziedzictwa kulturowego
3. Działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego
4. Wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych
5. Ewaluacje, opracowania studyjne, strategie, plany zmierzające do wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Czechy - Polska 2014-2020:

<https://www.ewt.gov.pl/strony/o-programach/przeczytaj-o-programach/programy-europejskiej-wspolpracy-terytorialnej/czechy-polska/> [www.cz-pl.eu](http://www.cz-pl.eu)

Oś Priorytetowa 2

Beneficjenci programu:

1. władze publiczne, ich związki i stowarzyszenia,
2. organizacje powołane przez władze publiczne,
3. izby, stowarzyszenia, związki i organizacje reprezentujące interesy przedsiębiorców i pracowników oraz samorządu gospodarczego i zawodowego,
4. organizacje pozarządowe,
5. instytucje systemu oświaty i szkoły wyższe,
6. europejskie ugrupowania współpracy terytorialnej,
7. kościoły i związki wyznaniowe,
8. stowarzyszenia i związki działające w obszarze turystyki



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Czechy - Polska 2014-2020:

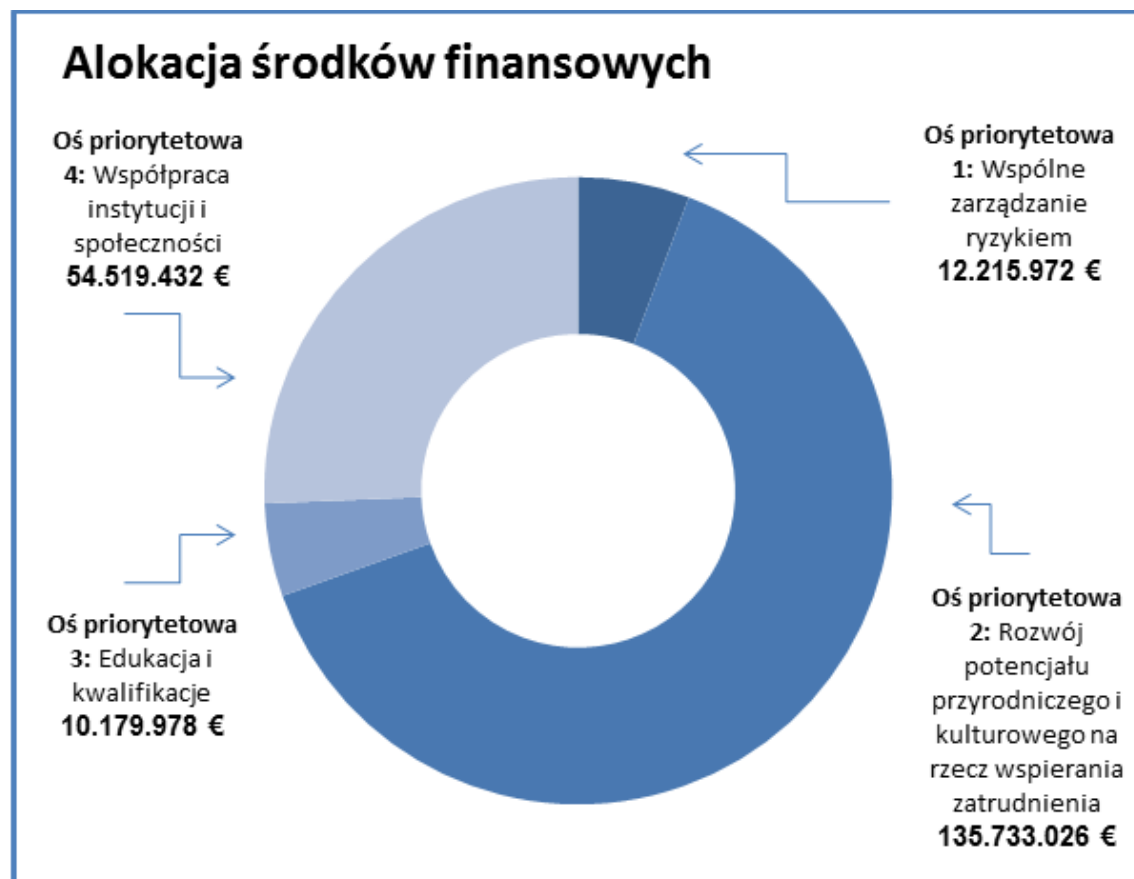
<https://www.ewt.gov.pl/strony/o-programach/przeczytaj-o-programach/programy-europejskiej-wspolpracy-terytorialnej/czechy-polska/> [www.cz-pl.eu](http://www.cz-pl.eu)

Oś Priorytetowa 2 :

Rozwój potencjału przyrodniczego  
i kulturowego

Propozycja projektu: 30.06.2017

Planowana data zakończenia  
naboru: 30.09.2017





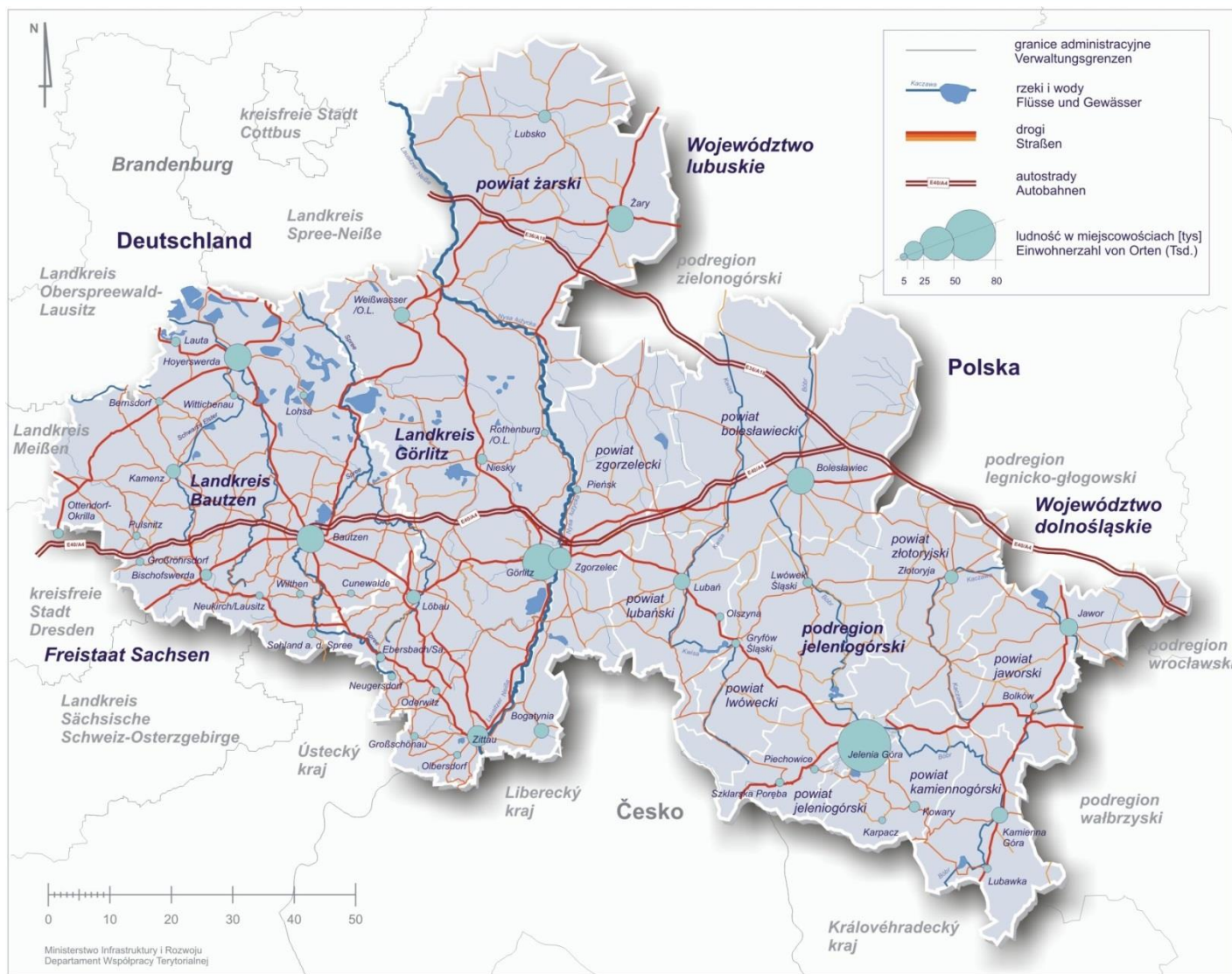


### INTERREG Polska Saksonia 2014-2020

- link: <https://pl.plsn.eu/>
- Oś priorytetowa 1. Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe
- Nabór 2.10.2017 – 30.11.2017 – 7 mln euro z EFRR, mogą stanąć m.in.:
  1. jednostki administracji państwowej, regionalnej i lokalnej, stowarzyszenia tych jednostek i instytucje im podległe
  2. organizacje pozarządowe
  3. małe i średnie przedsiębiorstwa



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

Oś Priorytetowa I - Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe (wsparcie z EFRR: 21,7 mln EUR)

Działania podejmowane w ramach tej osi powinny prowadzić do wzrostu atrakcyjności obszaru wsparcia, wspierać ochronę, rewitalizację, dostępność zabytków kultury, przemysłu i rzemiosła wraz z ich otoczeniem oraz powinny polegać na polepszeniu infrastruktury kulturalnej. Wspierane są również przedsięwzięcia skierowane na ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego, takie jak wypracowanie wspólnych standardów i strategii ochrony i zachowania dóbr kultury, rewitalizacji i wspierania zabytków natury i kultury.

- W programie funkcjonuje również Fundusz Małych Projektów realizowany przez polskie i niemieckie biura Euroregionu Nysa.
- Maksymalna wysokość dofinansowania projektów wynosi 85% wydatków kwalifikowalnych.

## Harmonogram naborów wniosków w ramach PW INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020 w 2017 r.

| Rozpoczęcie naboru | Zakończenie naboru | Oś priorytetowa                                        | Wysokość alokacji | Dodatkowe warunki dla projektów                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------------|--------------------|--------------------------------------------------------|-------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 03.07.2017 r.      | 29.09.2017 r.      | Współpraca partnerska i potencjał instytucjonalny (IV) | 5 mln EUR z EFRR  | <p>Preferowane są wnioski o dofinansowanie, w przypadku których proporcja nakładów budżetu do generowanej docelowej wartości wskaźników programowych będzie korzystniejsza, a ich czas wdrażania nie będzie dłuższy niż 24 miesiące.</p> <p>Preferowane są wnioski obejmujące takie zakresy tematyczne, jak współpracę w dziedzinie administracji oraz współpracę obywateli, współpracę w dziedzinie ekologii, o których mowa w rozdziale 2.A.6.1 dokumentu PW INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020.</p> |
| 03.07.2017 r.      | 29.09.2017 r.      | Edukacja transgraniczna (III)                          | 3 mln EUR z EFRR  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 02.10.2017 r.      | 30.11.2017 r.      | Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe (I)          | 7 mln EUR z EFRR  | Preferowane są wnioski o dofinansowanie, w przypadku których proporcja nakładów budżetu do generowanej docelowej wartości wskaźników programowych będzie korzystniejsza, a ich czas wdrażania nie będzie dłuższy niż 24 miesiące.                                                                                                                                                                                                                                                                        |





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Brandenburgia- Polska

<http://interregva-bb-pl.eu/pl/>

- w projekcie udział bierze przynajmniej jeden partner polski i jeden niemiecki
- partnerzy projektu wyznaczają Beneficjenta Wiodącego (odpowiedzialny za prowadzenie projektu)
- cele projektu muszą się wpisywać w jedną z osi priorytetowych
- projekt wykazuje dobrze uzasadnioną transgraniczną wartość dodaną
- przynajmniej trzy z czterech kryteriów współpracy są wypełnione
- wspólne przygotowanie projektu (obowiązkowe)
- wspólna realizacja projektu (obowiązkowe)
- wspólne finansowanie projektu i/lub
- wspólny personel.
- wysokość dofinansowania wynosi maksymalnie 85% kwalifikowalnych całkowitych wydatków projektu



### Beneficjenci:

- jednostki administracji państwowej, regionalnej i lokalnej, stowarzyszenia tych jednostek i instytucje im podległe;
- organizacje pozarządowe non-profit, stowarzyszenia oraz organizacje partnerstwa społecznego i gospodarczego;
- małe i średnie przedsiębiorstwa w osiach priorytetowych I, III oraz IV, o ile działania w projekcie są realizowane w zakresie pożytku publicznego. Podmioty te nie mogą pełnić roli beneficjenta wiodącego.
- podmiot ustanowiony zgodnie z prawem publicznym lub prywatnym dla konkretnego celu zaspokajania potrzeb w interesie ogólnym, nie posiadający charakteru przemysłowego lub handlowego oraz posiadający osobowość prawną oraz finansowany w głównej części przez państwo, władze regionalne lub lokalne lub inne organy zarządzane prawem publicznym lub których zarząd podlega nadzorowi przez te organy.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Brandenburgia- Polska

<http://interregva-bb-pl.eu/pl/>

- w projekcie udział bierze przynajmniej jeden partner polski i jeden niemiecki
- partnerzy projektu wyznaczają Beneficjenta Wiodącego (odpowiedzialny za prowadzenie projektu)
- cele projektu muszą się wpisywać w jedną z osi priorytetowych
- projekt wykazuje dobrze uzasadnioną transgraniczną wartość dodaną
- przynajmniej trzy z czterech kryteriów współpracy są wypełnione:
  - wspólne przygotowanie projektu (obowiązkowe)
  - wspólna realizacja projektu (obowiązkowe)
  - wspólne finansowanie projektu i/lub
  - wspólny personel.
- wysokość dofinansowania wynosi maksymalnie 85% kwalifikowalnych całkowitych wydatków projektu



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Brandenburgia- Polska

<http://interregva-bb-pl.eu/pl/>

### 2.1.1 Oś priorytetowa I

|                                                |                                                                                                                                   |
|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Numer identyfikacyjny osi priorytetowej</b> | <b>I</b>                                                                                                                          |
| <b>Nazwa osi priorytetowej</b>                 | <b>Wspólne zachowanie i korzystanie z dziedzictwa naturalnego i kulturowego</b>                                                   |
|                                                | Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych.                             |
|                                                | Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana wyłącznie przy wykorzystaniu instrumentów finansowych utworzonych na poziomie Unii |
|                                                | Całość osi priorytetowej zostanie zrealizowana przy zastosowaniu formuły rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność          |

### 2.1.3 Priorytet inwestycyjny 6.c

|                               |                                                                                            |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Priorytet inwestycyjny</b> | <b>6.c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego</b> |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

INTERREG Brandenburgia- Polska

<http://interregva-bb-pl.eu/pl/>





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia/ Polska- **134 mln euro** z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Południowy Bałtyk- 83 mln euro z EFRR
- Litwa – Polska- 53 mln euro z EFRR

Obszar wsparcia programu jest atrakcyjny pod względem kulturowym i przyrodniczym, co stanowi szansę dla rozwoju transgranicznej turystyki. Z tego powodu ważnym zadaniem powyższych programów jest zachowanie i rozwijanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

- Region Morza Bałtyckiego- 264 mln euro z EFRR
- URBACT III- 74,3 mln euro z EFRR
- ESPON 2020- 48,6 mln euro z EFRR
- Interreg Europa- 359 mln euro z EFRR



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa

Polska Białoruś Ukraina

link: <https://pl.plsn.eu/>

- Cel tematyczny: Dziedzictwo
- Nabór nr 2 grudzień 2017 – 5 mln euro z EFRR, dofinansowanie do 90%.
- Beneficjenci, to m.in.:
  1. jednostki administracji państwowej, regionalnej i lokalnej, stowarzyszenia tych jednostek i instytucje im podległe
  2. organizacje pozarządowe
  3. małe i średnie przedsiębiorstwa

Program swoim zakresem terytorialnym obejmuje m.in.: woj. podlaskie, lubelskie, wschodnią część woj. mazowieckiego.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### Programy Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa

#### Polska – Rosja

link: <http://www.plru.eu/pl/>

Budżet: 62,3 mln euro (41,65 mln euro ze środków Unii Europejskiej i 20,65 mln euro ze środków budżetu Federacji Rosyjskiej)

**Po stronie polskiej:** podregiony gdański, trójmiejski, starogardzki, elbląski, olsztyński, ełcki i suwalski;

**Po stronie rosyjskiej:** Obwód Kaliningradzki

Budżet programu jest przeznaczony m.in. na promocję kultury lokalnej i zachowanie dziedzictwa historycznego poprzez dofinansowanie projektów realizujących ten cel.

Wszystkie inicjatywy będą służyć zwiększeniu znaczenia turystyki na pograniczu polsko-rosyjskim i promocji walorów regionu.

Planowany nabór wniosków w Programie Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020 rozpocznie się w lipcu, a zakończy w październiku 2017 roku.





### INNE PROGRAMY:

PO PC – Polska Cyfrowa: <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/>

Poddziałanie 2.3.2- Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury

Nabór –30.01.2017 – 31.05.2017

Cyfrowe udostępnienie zasobów kultury, alokacja: 162 000 000 zł (dofinansowanie 84,63% kosztów kwalifikowanych)

### Fundusz Wyszehradzki:

[http://www.msz.gov.pl/pl/polityka\\_zagraniczna/europa/grupa\\_wyszehradzka/miedzynarodowy\\_fundusz\\_wyszehradzki/](http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/europa/grupa_wyszehradzka/miedzynarodowy_fundusz_wyszehradzki/)



### REWITALIZACJA:

#### Definicja rewitalizacji:

- ♦ łac. re+vita : przywrócenie do życia, ożywienie
- ♦ Kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany m. in. przez samorząd lokalny w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu degradacji poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju.

#### GŁÓWNE OBSZARY REWITALIZACJI:

Cele społeczne: związane z zatrzymaniem rozwoju negatywnych tendencji społecznych;

Cele ekonomiczne: związane z ożywieniem gospodarczym, w tym z promocją przedsiębiorczości;

Cel środowiskowe: związane z ochroną środowiska i krajobrazu;

Cele przestrzenne i techniczne: związane z remontem, modernizacją lub rewaloryzacją obiektów lub zespołów architektonicznych.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE





### REWITALIZACJA:

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji:

1. Lokalne Programy Rewitalizacji
2. Gminne Programy Rewitalizacji
3. Miejsce dziedzictwa kulturowego w rewitalizacji

Centrum wiedzy o rewitalizacji - strony dedykowanej rewitalizacji:

<http://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/rewitalizacja/>

Podręczniki i prezentacja:

<http://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/rewitalizacja/krajowe-centrum-wiedzy-o-rewitalizacji/czym-jest-rewitalizacja/>

Program rewitalizacji krok po kroku:

<http://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/rewitalizacja/krajowe-centrum-wiedzy-o-rewitalizacji/program-rewitalizacji-krok-po-kroku/>





### USTAWA KRAJOBRAZOWA:

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu

### Definicja krajobrazu:

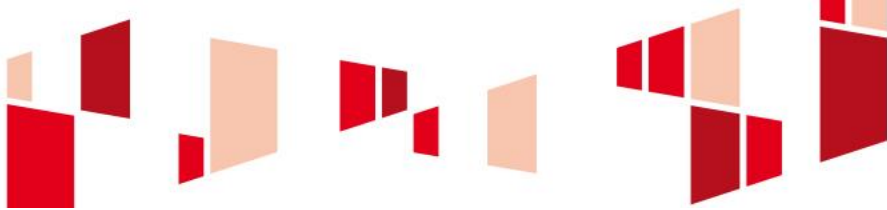
- postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka.

### GŁÓWNE ZAŁOŻENIA USTAWY:

Obowiązek sporządzania przez samorząd wojewódzki audytu krajobrazowego, którego celem jest identyfikacja, charakterystyka i ocena krajobrazów. Audyty krajobrazowe będą stanowić podstawę do wyznaczania krajobrazów priorytetowych.

Wprowadzenie również bardziej restrykcyjnych przepisów dla parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu.

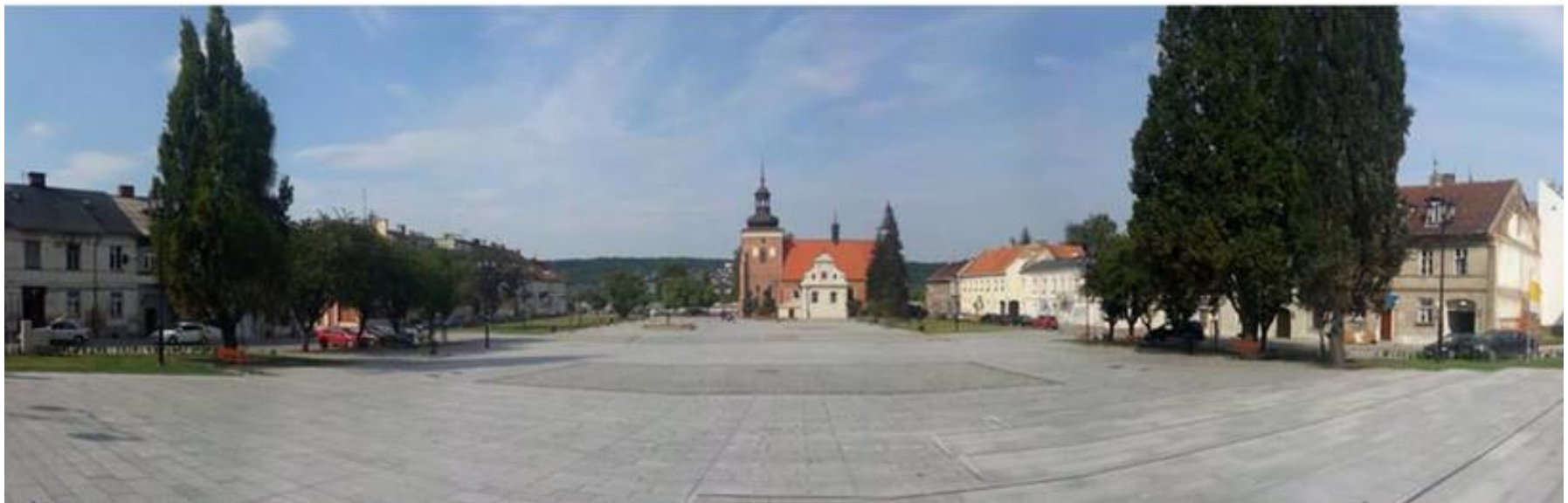
Samorządy gminne mają możliwość uchwalania zasad lokalizowania reklam na ich terytorium oraz pobierania opłat od reklam.



## Stary Rynek przed "rewitalizacją"



Stary Rynek po "rewitalizacji", która kosztowała 6,3 mln















## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### JAK DOBRZE PRZYGOTOWAĆ WNIOSEK:

1. Sprawdź w dokumentacji konkursowej, czy możesz starać się o dotację
2. Jeśli tak, powołaj osobę, a najlepiej interdyscyplinarny zespół odpowiedzialny za przygotowanie wniosku.
3. Zadania zespołu:
  - zapoznanie się z kompletną dokumentacją konkursową;
  - wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za przygotowywanie załączników; organizację spotkań i korespondencję;
  - precyzyjny podział zadań;
  - cykliczne spotkania- monitoring prac;
  - sprawdzanie na stronie konkursu zmian, wiadomości, pytań i odpowiedzi na pytania;
  - sprawdzanie poszczególnych rozdziałów studium wykonalności, wniosku i innych dokumentów pod kątem ich przygotowania merytorycznego, rozumienia treści przez osoby postronne, poprawności ortograficznej, interpunkcyjnej itp;
  - przygotowanie wniosku wraz załącznikami do podpisania;
  - złożenie wniosku.



## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### JAK DOBRZE PRZYGOTOWAĆ WNIOSEK:





## NARZĘDZIA FINANSOWE A DZIEDZICTWO KULTUROWE

### NAJCZĘŚCIEJ POPEŁNIANE BŁĘDY:

1. Nieprecyzyjna analiza dokumentacji konkursowej
2. Przygotowywanie wniosku przez osoby nie związane z tematem konkursu
3. Zostawianie najtrudniejszych- niezrozumiałych rozdziałów na ostatnią chwilę
4. Bagatelizowanie załączników (decyzji administracyjnych, rysunków, opisów, wymaganych opinii i uzgodnień)
5. Brak pytań do instytucji ogłaszającej konkurs, czy innych osób kompetentnych
6. Błędy, literówki, skróty, powtórzenia.
7. Niestaranne przygotowanie budżetu, harmonogramu i innych elementów wniosku
8. Niewłaściwa interpretacja zapisów we wniosku:
  - Zrównoważony rozwój
  - Niepełnosprawność
  - Zmiany klimatu
  - Wpływ na środowisko
  - Równość płci



## BRAK WIARY W SIŁĘ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH







## BRAK WIARY W SIŁĘ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH







## BRAK WIARY W SIŁĘ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH







## BRAK WIARY W SIŁĘ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH





## BRAK WIARY W SIŁĘ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH







Bardzo dziękuję za uwagę

Barbara Kozłowska

Tel.: 609 456 495

[eurokultura@interia.eu](mailto:eurokultura@interia.eu)

[basiakoz@interia.pl](mailto:basiakoz@interia.pl)

Projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

- źródła finansowania

Łódź 5-7 lipca 2017 r.